

حقوق تطبیقی

تحقیقات مقدماتی (Instructinn prealable) در حقوق جزائی فرانسه فصل اول - قاضی تحقیق و وظایف او

قسمت اول - قاضی تحقیق

۱ - مقررات عمومی

۱ - انتصاب - قاضی تحقیق بایستی واجد شرط سن و لیاقتی که برای قضاة محکمه لازم است بوده باشد - قاضی تحقیق از بین قضاة ثابت و یا قضاة علی البدل انتخاب میشود انتصاب قاضی تحقیق با فرمان رئیس جمهور صورت میگیرد (قانون اصول محاکمات جزائی ماده ۵۶) در نزد هر محکمه ابتدائی یک نفر قاضی تحقیق وجود دارد و اگر مقتضیات اداری ایجاب نماید ممکن است چند نفر قاضی تحقیق انتخاب شود در محکمه ابتدائی که مقتضیات سرویس ایجاب مینماید ممکن است یک نفر قاضی علی البدل موقفاً مأمور تحقیقات شده و بمعیت قاضی تحقیق ثابت یا اصلی مشغول انجام وظیفه شود - قاضی مزبور در اثر پیشنهاد مدعی الموم استیناف تعیین میشود و وقتیکه مشارالیه انتخاب قاضی علی البدل را برای کار تحقیقات ضروری دانست در این موضوع گزارش بوزیر عدلیه میدهد (که بقسمت کارگزینی ارسال میشود) اگر تقاضا بمورد تشخیص گردید رئیس اداره کارگزینی عین تقاضا نامه را به اداره حسابداری میفرستد تا تأمین اعتبار شده و مانعی ایجاد نشود سپس انتصاب با پیشنهاد وزیر عدلیه و فرمان رئیس جمهور عملی میگردد (قانون اصول محاکمات جزائی ماده ۵۶ قسمت دوم) (۱) و در هر حال قاضی تحقیق که برای انجام تحقیقات موقت مأمور شده است تابع قاضی تحقیق ثابت یا اصلی نمیشود (بخش نامه وزارتئی ۲۳ ژوئیه ۱۸۵۶)

(۱) باید متذکر شد که ماده ۵۶ قسمت ۲ اجازه نمیدهد که موقفاً شبه ایجاد شود بلکه اجازه انتصاب یک نفر قاضی علی البدل را موقفاً میدهد لذا دولت نمیتواند يك پست منشی گری موقت ایجاد کند بنابراین مدیر دفتر بایستی مراقب تنظیم کار و حسن جریان سرویس باشد ایجاد يك پست منشی گری بایستی بوسیله قانون و بطور قطعی مقرر شود و این مسئله با موقتی بودن کار قاضی تحقیق علی البدل موافق نمیشود

۲ - مدت انجام وظیفه - قضات تحقیق برای مدت سه سال انتخاب میشوند (قانون اصول محاکمات جزائی ماده ۵۵) ولی از طرفی لازم نیست که در خاتمه مدت سه سال مأموریت جدیدی به آنان داده شود و اگر جانشینی تعیین نگردیده بوظایف خود ادامه میدهند و از طرف دیگر میتوان قاضی تحقیق را قبل از خاتمه سه سال از ادامه تحقیقات منع نمود و درین موقع در زمره قضات معمولی قرار میگیرد.

۳ - رد قاضی - امتناع قاضی - قاضی تحقیق ممکن است مورد رد واقع شود ولی در این حال رد قاضی بمنزله رد محکمه است بنابراین در عداد ایراداتی قرار میگیرد که اصطلاحاً آنرا «تقاضای رد بعلت سوء ظن قانونی» مینامند و صریحاً ماده ۵۴۲ قانون اصول محاکمات جزائی پیش بینی کرده است - قاضی تحقیق نیز میتواند از رسیدگی امتناع نماید و این در صورتیست که بر اثر بعضی ملاحظات شخصی نتواند مبادرت به بعضی تحقیقات نماید و در این حال بایستی از علل امتناع مستحضر دارد و محکمه در جلسه مشاوره خود راجح به قبول و عدم قبول این امتناع تصمیم اتخاذ مینماید و اگر مناسب دانست یکی از قضات دیگر را مأمور تحقیقات مینماید.

۴ - جانشین شدن قاضی تحقیق - وقتیکه در يك محکمه چندین قاضی تحقیق باشد در صورت مفدوریست یکی جانشین دیگری میشود - در شهرهاییکه فقط يك قاضی تحقیق وجود دارد اگر قاضی مزبور غیبت نمود محکمه در شورای عمومی خود قاضی دیگری را بعنوان جانشین قاضی مزبور تعیین مینماید (قانون اصول محاکمات جزائی ماده ۵۸): تصمیم تعیین قاضی برای جانشین شدن قاضی تحقیق در صورت جلسه مذاکرات ثبت و يك نسخه از آن برای

مدعی العموم استیفاء ارسال میشود. محکمه میتواند قاضی جانشین را بدون فرق از بین تمام قضات و قضات علی البدل انتخاب نماید. محکمه بطور کلی نمیتواند يك نفر از قضات را مأمور کند که هر وقت مستنطقی غیبت نمود جانشین او شود بلکه تعیین قضات جانشین بایستی مخصوص هر دفعه باشد که ضرورت ایجاب مینماید و همچنین محکمه نمیتواند وقتیکه کار هادر شبهه استنطاق متراکم باشد يك نفر از قضات را مأمور نماید که بمعیت قاضی تحقیق مبادرت به تحقیقات نماید بلکه این انتخاب بایستی بوسیله فرمان رئیس جمهور عملی شود (به نمره ۱ و نمره ۱۵ مراجعه شود)

۵ - درجه و مقام قاضی تحقیق در محکمه ابتدائی - قاضی تحقیق درجه و مقام مخصوصی در محکمه ابتدائی ندارد درجه و مقام او مثل سایر قضات بر حسب تاریخ انتخابش تعیین میگردد (فرمان ۱۸ اوت ۱۸۱۰ ماده ۲۸) ۶ - محاکمه امور حقوقی جنحه و جنائی - قاضی تحقیق با استئفاای پاریس مؤظف است در جلسات محکمه که جزء اعضا آن محسوب میشود حاضر شود ولی این قاعده تاحدی جاری است که وظایفش اجازه حضور را بدهد - قاضی تحقیق نمیتواند دخالت در امور ذیل نماید و الاعمالیاتش باطل خواهد بود :

۱ - در امور جنحه که تحقیق نموده است نه در محکمه ابتدائی و نه در محکمه استیفاء در صورتیکه بعنوان مستشار استیفاء انتخاب شود دخالت مینماید (قانون ۸ دسامبر ۱۸۹۷ ماده ۱ و ۱۲)

۲ - در امور جنائی که تحقیقات نموده است نه بعنوان رئیس محکمه و نه بعنوان اعضاء ثابت محکمه نمیتواند دخالت کند (قانون اصول محاکمات جزائی ماده ۲۵۷)

۷ - نظارت مدعی العموم استیفاء - استماع اظهارات مستنطق بمنزله شاهد - قضات تحقیق در تحت نظارت مدعی العموم استیفاء قرار گرفته اند (قانون اصول محاکمات جزائی ماده ۵۷ و ۲۷۹) ولی توسعه دامنه این حق تا چه حد میباشد این موضوعی است که قابل ملاحظه و مهم است

محقق است که مدعی العموم استیفاء بطور کلی بایستی نظارت نماید که غفلی از طرف مستنطق روی ندهد بنابراین لدی الاقتضا مشار الیه میتواند قاضی تحقیق را اخطار نموده و اوامر لازم را صادر نماید ولی این اختیار بایستی فقط برای مصون ماندن از خطا اعمال شود نه اینکه قاضی تحقیق را يك جانب یا طرف دیگر هدایت نماید و به عقاید او سکنه وارد آورد .

بدیهی است بایستی برای رعایت مقررات قانونی و جلوگیری از اشتباهات دستورات لازم صادر نماید مثلاً وقتیکه مدعی العموم استیفاء ملاحظه میکند که در يك امر بخصوصی در ظرف چند هفته هیچگونه تحقیقی بعمل نیامده است حق خواهد داشت که علت عدم انجام وظیفه و تعقیب امر را استیضاح کند و اگر دلائل موجهی مستنطق اقامه ننمود تذکره دهد که فوراً شروع بکار نموده و بزودی خاتمه دهد . برای تسهیل نظارت مدعی العموم استیفاء قضات تحقیق بایستی صورتی از وضعیت کار شعبه استنطاق تهیه و بمشار الیه بدهند - صورت وضعیت مز بوره هفتگی یا ماهیانه و یا دو ماه يك مرتبه تسلیم میشود .

بعلاوه یادداشت هفتگی بار که بایستی عده عملیات مستنطق را در ستونهای مخصوصی در ظرف هفته شامل باشد (بخش نامه اول ژوئن ۱۸۵۵) .

پس از اینکه تحقیقات خاتمه یافت برای عریان شدن حقیقت و روشن شدن امر ممکن است قاضی تحقیق را مثل يك نفر شاهد اظهاراتش را راجع بامری که تحقیق کرده است در محکمه استماع نمود و در صورتیکه باین عنوان در محکمه احضار شود مکلف است به سئوالان محکمه جواب داده و اطلاعات خود را راجع به قضیه مورد بحث اشعار دارد .

۲ - نظامنامه و طرز رسیدگی بکار وقتی چند قاضی تحقیق

و جو ددار جتو سالیقو انصایه انما نمید لقیه
 ۸ - درجه قضات مختلف در وقتیکه در یک محکمه چند قاضی تحقیق تعیین نگردد و در وقتیکه تمام غفلیتو انصایه انما نمید لقیه

مستنطق اول و دوم و غیره را واجد باشند و درجه آنان مثل سایر اعضا همان است که در محکمه ابتدائی حائز هستند.

۹ - تقسیم کارها - رویه های مختلف در بعضی محاکم برای تقسیم کار بین قضات وجود داشت در بعضی محاکم تقسیم کار بوسیله رئیس محکمه انجام میگرفت در بعضی دیگر هفتگی یا ماهیانه صورت میگرفت و بالاخره در بعضی محاکم تقسیم کار بر حسب بخش هائیکه قرار دادی بود و حوزه صلاحیت را تقسیم مینمود انجام میگرفت وزارت عدلیه این ترتیب تقسیم کار را که مستند به بیج ماده قانونی نبود منع نمود (بخش نامه ۲۳ ژوئن ۱۸۵۶) و تقسیم کار منحصر بامدعی العموم ابتدائی میباشد و بهر کدام از قضات تحقیق که مایل باشد تعقیب امری را ارجاع مینماید و قاضی تحقیقی که امر باو مراجعه شده است نمیتواند بعد از اینکه تقسیم کار عادلانه نبوده و بمشارالیه بیشتر از سایر همقطاران اش کار رجوع شده از رسیدگی امتناع نماید - این قاعده در موردیکه شخص متضرر از جرم به قاضی تحقیق شکایت کرده باشد و مدعی خصوصی واقع شود نیز جاری است باین معنی که شکایت مشارالیه که طبق ماده ۶۳ قانون اصول محاکمات جزائی بعمل آمده است در عین حال تعقیب جنبه عمومی جرم را هم اتلام و بجریان انداخته است.

و قتیکه در یک محکمه ابتدائی چندین قاضی تحقیق باشد و یک امر جنائی بوسیله یکی از قضات تحقیق تعقیب شده باشد و در خلال رسیدگی مشارالیه مندرج از تعقیب کار شود ممکن است قاضی تحقیق دیگری جرم را تعقیب و به نتیجه برساند زیرا انتخاب یک نفر قاضی تحقیق برای تعقیب امری فقط یک اقدام داخلی اداری است و منافاتی ندارد که دیگری کار را تعقیب نماید .

قسمت دوم

وظایف قاضی تحقیق

۱۰ - وظایف در مورد جرم مشهود - در تمام موارد جرم مشهود قاضی تحقیق میتواند رسماً و مستقیماً کار هائیکه از وظیفه مدعی العموم ابتدائی است انجام دهد (قانون

اصول محاکمات جزائی ماده ۵۹) در این موضوع در مرقع بیان جرم مشهود در نمره ۱۱ شرح مطالب و وظایف مدعی العموم بیان شده است.

۱۱ - وظایف در سایر موارد - غیر از مورد جرم مشهود قاضی تحقیق نمیتواند بدون درخواست مدعی العموم وارد هیچ تحقیق و تعقیبی بشود (قانون اصول محاکمات جزائی ماده ۶۱)

۱۲ - شکایتی که مستقیماً به قاضی تحقیق واصل میشود - ظاهر آن چنین بنظر میرسد که اگر به قاضی تحقیق مستقیماً شکایت یا اعلام جرمی بشود و شاکی خود را مدعی خصوصی معرفی ننماید مشارالیه بایستی مراتب را بمدعی العموم اطلاع دهد و مدعی العموم مثل اینکه شکایت مستقیماً باو شده است تصمیم اتخاذ میکند بنابراین ممکن است یا اینکه دستور باینگانی شکایت را بدون اینکه عقبه به آن داده شود بدهد یا شخصاً تعقیب نماید و یا اینکه تحقیقات عادی را از مستنطق در خواست نماید .

۱۳ - موردی که شاکی مدعی خصوصی واقع میشود - طبق مفاد ماده ۶۳ قانون اصول محاکمات جزائی هر شخصی که مدعی است از جنایت یا حنجه متضرر شده است میتواند بقاضی تحقیق شکایت نموده و مدعی خصوصی واقع گردد . اگر شکایتی که راجع به ضرر و زیان شده است مربوط ببعضی از جرائمی باشد که در شکایتنامه ذکر شده جنبه عمومی جرم راجع به همان جرائم تعقیب میشود و ماده ۷۰ اضافه میکند که « قاضی تحقیق مربوطه برای تعقیب شکایت دستور میدهد مراتب به مدعی العموم اطلاع دهند تا مشارالیه بتواند دستور تعقیب تمام جرمهایی که جنبه عمومی دارد صادر نماید . مدعی العموم میتواند نسبت به تعقیب هر جرمی که مایل است دستور صادر کند ولی قاضی تحقیق در این باب مقید نمیشود باین معنی که نسبت به جرمی که درخواست رسیدگی از طرف مدعی العموم شده باشد بالاخره هدینقدر که مدعی خصوصی به مستنطق شکایت کرده باشد قاضی تحقیق موظف بتحقیقات میباشد و اگر شکایت مدعی خصوصی را بدون تعقیب باینگانی

(قانون اصول محاکمات جزائی ماده ۶۳) در هر امری تحقیقات ممکن است بوسیله قاضی تحقیق محل وقوع جنایت یا جناحه یا محل اقامت متهم یا محلی که متهم ممکن است در آنجا دستگیر شود ادامه یابد .

در عمل اتفاق می افتد که به علت صلاحیت سه گانه که

ماده ۶۳ تصریح نموده است ممکن است متهمی به علت

ارتکاب چند جناحه تحت تعقیب چند نفر قاضی تحقیق قرار

گیرد در این صورت بهتر است تعقیبات مختلف بیک قاضی

تحقیق مراجعه شود و رویه بر این جاری است که پس از

موافقت قضات تحقیق یکی از آنان تعقیب تمام جرائم را

عهده دار میشود و دیگران قرار عدم تعقیب جرم را از

ناحیه خود صادر مینمایند این رویه بطوری معمولی و عادی

شده است که میتوان گفت الی حال چند صد قرار

عدم تعقیب جرم از ناحیه مستنطقین صادر گردیده است

مع الوصف باید متذکر شد که این موضوع نقض قانون

بشمار میرود زیرا مقنن سه طریقه بیشتر برای عدم

تعقیب جرم از طرف مستنطق مقرر نداشته است :

۱- قرار عدم صلاحیت .

۲- قرار ارجاع کار به هیئت اتهامیه

(La chambre des mises en accusation)

۳- قرار منع تعقیب - بنا بر این استدلال يك نفر

قاضی نمیتواند خود را از تعقیب جرم معاف بداند و به

مستنطق دیگری کار را مراجعه دهد و بدون مجوز نمیشود

این عمل را انجام داد - اگر برخلاف این قاعده یک نفر

قاضی تحقیق خود را از تعقیب جرم فارغ دانسته و یکی

از همقطاران خود به مللی در حوزه دیگری کار را احاله

کند . قرار صادره غیر قانونی و قوت شیئی محکوم بها

پیدا نمیکند - قاعدتاً اگر اعمال مختلفی راجع به يك

متهم باشد هر کدام از قضات که امر به آنان رجوع شده

است بایستی به تحقیقات ادامه دهند و نمیتوانند از تعقیب

خودداری نمایند .

ش . امیرعلایی

کند بعنوان استنفکاف از ادای وظیفه تعقیب خواهد شد ولی این در صورتیست که قاضی تحقیق خود را برای تعقیب امر صالح بداند و شکایت را قابل پذیرفتن تلقی نماید و شروع به تحقیقات ملازمه با این مطلب دارد که قاضی تحقیق رسیدگی کند که آیا شکایت قابل پذیرفته شدن میباشد یا خیر مثلاً باید تشخیص بدهد که آیا قضیه جرم است یا نه .

یکبار که این موضوع محقق شد قاضی تحقیق مکلف

است از اشخاصی که مدعی خصوصی معرفی کرده است که ضرر

و زیان از فعل آنان ناشی شده است تحقیق بعمل آورد .

وقتیکه قاضی تحقیق قرار صادر نماید که موردی برای

تحقیق نیست مدعی خصوصی حق دارد اعتراض خود را

به هیئت اتهامیه (Chambre d'accusation) تقدیم نماید

و هیئت مزبور میتواند از اختیاری که قانون در ماده ۲۳۵

قانون اصول محاکمات جزائی باو داده است استفاده

کند و بنا بر این میتواند دستور تعقیب را صادر نموده و یا

دستور تحقیق را بدهد - اگر در ضمن تحقیقات دعوی

خصوصی قابل پذیرفته شدن تلقی نشد این مسئله مربوط

بمدعی عمومی و جنبه عمومی جرم نیست زیرا تعقیب

آن بنا به درخواست مدعی العموم بعمل آمده است (بذیل

نمره ۱۷ مراجعه شود) .

۱۴ - قواعد مخصوص راجع به بعضی قسمت های

مالیات غیر مستقیم - در بعضی قسمت های مربوط به مالیات

غیر مستقیم قاضی تحقیق واجد وظایف مخصوصی است متهمی

را که دستگیر کرده اند در مقابل او حاضر میکنند فوراً

راجع بامر مزبور رسیدگی مینماید و راجع بحبس یا

استخلاص او تصمیم وجهی اتخاذ مینماید در این خصوص

دیگر تحقیقاتی مستنطق بعمل نمیآورد (در قسمت مالیات

غیر مستقیم شرح آن بعداً داده میشود) .

۱۵ - صلاحیت محلی یا نسبی - قواعد صلاحیت

که ما بیان کردیم (به قسمت صلاحیت شماره ۹ و بعدی

آن مراجعه شود) در باره قضات تحقیق نیز جاری است